

РИЗИКИ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Туристична галузь стала невід'ємною складовою життя більшості людей в Україні й одною із провідних напрямів соціально-економічної діяльності. Туризм є засобом забезпечення фізичного й психологічного благополуччя нації та функціонує як галузь, що збільшує суспільне багатство за рахунок відновлення трудових ресурсів і забезпечення зайнятості населення. Про глобальність туризму свідчить динаміка туристичних потоків протягом останніх років (зростання у 2017 р. порівняно з 2015 р. на 14,24 % та у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 7,17 %). Туризм характеризується таким видом діяльності людей, як тимчасове їх переміщення з місця постійного проживання в іншу країну або місцевість у межах своєї країни з різними цілями: оздоровчою, пізнавальною, професійною, спортивною тощо. Однак, як показують життєві ситуації та статистика (кількість заявлених страхових подій з туристами в 2017 р. збільшилася на 56 % в порівнянні з 2015 р. та на 31 % в порівнянні з 2016 р.), туризм завжди пов'язаний із певним ризиком. Тому існує потреба в дослідженні видів ризиків, що загрожують туристичній діяльності.

Необхідно відзначити, що в економічній літературі існує чимало робіт, присвячених теоретичним й практичним питанням визначення ризиків. Вагомий внесок у дослідження проблеми ризиків туристичної діяльності зробили такі науковці, як В.В. Гуменюк, В.Ф. Кифяк, М.С. Клапків, О.М. Ляшенко, Н.І. Машина, А.О. Овчаров, Т.М. Ореховська, В.С. Романов, М.В. Тяжова, Л.П. Шматько та ін.

Ризики у туризмі можна класифікувати за різними критеріями (див. табл. 1).

При цьому необхідно виокремити такі основні фактори ризику зовнішнього середовища в міжнародному туризмі:

1. Політична нестабільність у країнах відпочинку туристів.
2. Залежність від природно-екологічної ситуації.
3. Неналежне виконання зобов'язань контрагентами, що беруть участь у створенні туристичного продукту (перевізники, страхові компанії, екскурсійні бюро).
4. Загальноекономічний стан як у країні проживання туриста, так і в країнах відпочинку.

Важливими факторами ризику внутрішнього середовища суб'єктів туристичної діяльності в сучасності є:

1. Недоліки в організації та продажу зарубіжних туристичних подорожей.
2. Недостатність висококваліфікованих фахівців з досвідом організації закордонних турів.
3. Недостатнє інформаційне забезпечення для прийняття управлінських рішень.
4. Помилки у маркетинговій діяльності.
5. Недосконала система менеджменту.

Таблиця 1

Види фундаментальних ризиків у туристичній сфері

№ п/п	Види ризиків	Зміст
1	Економічні	Відсутність обґрунтованої економічної концепції розвитку туристичної галузі
		Погіршення матеріально-технічної бази туристичних фірм
		Недосконалість сучасної туристичної інфраструктури
		Інфляційні процеси в країні
		Невідповідність ціни і якості турпродукту
2	Політичні	Неефективність державної підтримки вітчизняних туристичних підприємств
		Недосконалість законодавства, що регулює діяльність у сфері туризму
		Міжнародні конфлікти
		Жорсткість вимог з оформлення в'їзних документів іноземних туристів
		Слабка гармонізація чинного законодавства згідно з законодавством інших країн в галузі туризму
3	Соціальні	Ріст бідності, падіння рівня життя населення
		Зміна споживчих переваг на туристичному ринку
		Падіння платоспроможності попиту населення
		Розшарування суспільства
		Зменшення витрат на відпочинок і туризм

Ризики туристичної діяльності можна об'єднати у дві групи. У першій групі ризикує турист, який придбає туристичну послугу. Відправляючись у подорож, турист стикається з проблемами, які за певних обставин можуть призвести до несприятливих наслідків для його здоров'я і майна, зробити туристичну поїздку неможливою або негативно вплинути на отримані враження. Турист постійно перебуває під впливом обставин підвищеної небезпеки в незнайомому докільлі, що відрізняється від звичайного середовища його проживання. Він не знає досконало звичаїв, мови, традицій, типових побутових небезпек, не має імунітету до хвороб, поширених у цій місцевості, тощо. При проектуванні туру і туристичних послуг необхідно детально вивчити всі можливі чинники ризику та їх джерела, дослідити можливість і ймовірність його виявлення на небезпечному для людини рівні, схильність людини до впливу джерел небезпеки і передбачити комплекс заходів для захисту здоров'я і життя туриста та його майна. Різні несприятливі чинники мають різну ймовірність настання та інтенсивність впливу і важкість наслідків. Підвищення норм безпеки туриста, втілення державними органами у сфері туризму типового договору на продаж туристичного продукту, в якому повинні бути відображені питання захисту майнових інтересів туристів, підвищення відповідальності за збереження та відтворення навколишнього середовища, культурної та історичної спадщини, зміни у фінансовому забезпеченні відповідальності туроператорів, необхідні для забезпечення подальшого розвитку туризму.

У другій групі ризикує туристичне підприємство, яке виступає посередником і зобов'язане надати послуги харчування, проживання й відпочинку, що пов'язано з фінансовими втратами в зв'язку з виникнення ризикових обставин. Ризик у туристичній діяльності – це ймовірність того, що підприємство зазнає збитків або витрат, а також якщо при прийнятті управлінських рішень були допущені прорахунки чи помилки. Вагомими чинниками настання ризикових подій у туристичній діяльності є: неточний вибір принципів сегментації ринку, недооцінка конкурентів, неправильне позиціонування туристичних послуг. У туристичному бізнесі необхідно якомога точно визначити, які з потенційних проблем найбільш небезпечні для діяльності, і сформулювати пропозиції з мінімізації впливу несприятливих обставин в кожній ризикованій частині бізнесу. Фактор ризику особливо посилюється в умовах нестабільного стану економіки, який супроводжується інфляційними процесами, дорогими кредитами тощо.

Враховуючі сучасні тенденції туристичної діяльності, підвищення рівня туристичних потоків за останні роки, а також зростання рівня ризиків, важливим завданням є застосування ефективних методів управління ризиками та формування нових туристичних продуктів. Ризики впливають на економічний розвиток туристичної індустрії і можуть досить істотно обмежувати рівень туристичної активності. Зменшення ризиків – важливий чинник підвищення ефективності туризму, який забезпечує створення конкурентоспроможної галузі. Це дасть можливість підвищити економічну ефективність розвитку туризму.